

Goeiemiddag,

Uit de Nederlandse politiek vallen heel wat lessen te trekken.

In tegenstelling tot ons land heeft **Nederland** zijn begroting wel op orde.

De economie groeit sneller dan bij ons en de werkloosheid ligt lager.

Ook op het vlak van levenstevredenheid behoort Nederland tot de top in Europa.

En toch, moeten we vaststellen dat de polarisering en versplintering van het politieke landschap in Nederland even groot is als bij ons.

Daaruit kunnen we een belangrijke conclusie uit trekken:

Met name dat de onvrede die zich in haast alle Europese landen manifesteert diepere wortels heeft dan de klassieke budgettaire of economische problemen

Als land met het grootste begrotingstekort in heel Europa,

Is het onze eerste plicht om orde op zaken te stellen in de staatsfinanciën.

Vorige week hebben we alvast de Vlaamse begroting terug in evenwicht gebracht,

maar als ik naar mijn mailbox kijk, heb ik niet de indruk dat alle onvrede nu plots verdwenen zou zijn ...

Het onderliggende onbehagen gaat over veel meer dan enkel euro's

We moeten met een veel bredere lens naar onze samenleving leren kijken.

Ondanks de budgettaire problemen,

Kennen we in ons land nog steeds een zeer grote welvaart en vrijheid,

Toch voelt onze samenleving fragiel aan.

Ik geef enkele cijfers

Een op vijf jonge mensen heeft geen sociaal netwerk.

Eén op drie Vlamingen voelt zich eenzaam.

Meer dan één miljoen Belgen neemt antidepressiva.

Het zijn uiteenlopende symptomen die wijzen op eenzelfde diagnose:

Steeds meer mensen hebben het gevoel er alleen voor te staan in deze wereld

Khalid Benhaddou noemde dit de 'atomisering' van onze samenleving

En dat is niet zonder consequenties

Want politiek is een spiegel van de maatschappij

Als onze samenleving verbrokkelt, verbrokkelt ook de politiek.

Als we onze samenleving terug hechter en weerbaarder willen maken,

moeten we beginnen met het web aan sociale relaties rondom de mensen versterken.

Een hecht gezin, goede vrienden op school, inspirerende leerkrachten of leiders bij de Chiro

Dat zijn de mensen en de plekken waar we leren om boven onszelf uit te stijgen

Pas als we die sociale verbanden weten te verstevigen, zullen we als samenleving terug écht vooruitgaan!

Wat we nodig hebben, is dus geen klassieke beleidswijziging, maar wel een cultuuromslag.

Het zal niet volstaan om de rekeningen en regels op orde te stellen.

We moeten ook onze maatschappelijke software, onze cultuur van met elkaar omgaan aanpassen.

Hoe kan zo'n **cultuuromslag** eruit zien?

Want, met vage ideeën alleen gaan we het niet redden.

Hoe maken we dat concreet?

Ik geef grif toe dat dit géén eenvoudige opdracht is

Net daarom organiseren we deze studiedag,

Om *iedereen* aan het denken te zetten en ideeën te verzamelen

We gaan de samenhang in de maatschappij niet herstellen enkel en alleen door hierboven op de juiste knop te drukken.

Een cultuuromslag begint eerst en vooral hierbuiten,

Het vertrekt vanuit het alledaagse, het 'kleine goede'.

Het begint bij mensen zoals Saartje en Roel, die met hun voorbeeld anderen inspireren om zelf ook verantwoordelijkheid op te nemen om voor anderen in hun omgeving te zorgen.

Het begint in het gezin, op school, in de wijk, bij verenigingen.

Dat zijn de 'cirkels van verbondenheid' die ons tot een gemeenschap maken,

Net zoals de ringen in een boom samen een sterke stam vormen.

De binnenste ring is de kern van de samenleving, met name het **gezin**.

Recent gaf jeugdpsychiater Peter Adriaenssens drie vuistregels mee voor een hechter gezinsleven:

"1. Zie uw kinderen graag, ook al ze moeilijk doen

2. ga in discussie met hen, maar trek duidelijke grenzen

en 3. zorg dat er altijd spaghettisaus in de frigo zit, zodat de vrienden kunnen mee-eten."

Als we meer tijd willen maken om met elkaar spaghetti te eten, dan moeten we iets doen aan de schermtijd

Op school is de smartphones al verboden.
Ook buiten school moet de schermtijd beperkt worden.
Dat geldt trouwens evenzeer voor jongeren als voor volwassenen
Mieke de Ketelaere heeft deze ochtend al aangetoond wat de gevolgen zijn
als chatbots onze familie en vrienden beginnen te vervangen
(In China zijn ze al verboden, ook Europa moet actie ondernemen.)

Een tweede ring in de boomstam, is het **verenigingsleven**.
Recent bracht ik een bezoek aan Het Wachthuis. Het woord zegt het zelf.
Het is een plek waar mensen terecht kunnen die op een wachtlijst staan voor
mentale hulp.
Het concept is eenvoudig: in het wachthuis kunnen ze ongedwongen koffie
komen drinken en contact leggen met andere mensen met eenzelfde
problematiek
Wat blijkt nu? Na enkele weken schrijven heel wat van de bezoekers van het
wachthuis zich uit op de wachtlijst voor mentale bijstand
Het volstaat om de eenzaamheid te doorbreken in het Wachthuis om terug
op krachten te komen
Het Wachthuis is een treffend voorbeeld van hoe vrijwilligers samen een
maatschappelijk probleem kunnen aanpakken,
Op een manier die efficiënter is dan de klassieke overheidsinstanties.
Ook Inge Vervotte heeft daarover hiernet een mooi voorbeeld gegeven.

Om het verenigingsleven een nieuwe impuls te geven,
ben ik een voorstel van decreet aan het schrijven tot invoering van een
burgerdienst.
Een burgerdienst draagt veel meer bij aan de weerbaarheid van onze
jongeren dan een verplichte legerdienst
Verantwoordelijkheidszin kan je per definitie niet afdwingen,
Het is een attitude waarmee je leert opgroeien.

Een derde ring is het **onderwijs**.
Deze ochtend heeft Philip Brinckman helder de grote uitdagingen geschetst
waar ons onderwijs voor staat.
We moeten terug naar de kern: kennis, taal en algemene vorming
Dat geldt des te meer in tijden van artificiële intelligentie
Onderzoek toont aan dat wie AI gebruikt voor een opdracht,
Daar achteraf niet veel van onthouden heeft
Als we willen voorkomen dat AI een 'intellectuele hangmat' wordt
Zullen we moeten terugkeren naar pen, papier en mondelinge examens

In de toekomst zal niet alleen van belang zijn hoeveel onze jongeren weten,
Maar ook en vooral tot welke intellectuele inspanning ze in staat zijn.
Sommige partijen menen dat het de sociale zekerheid is die mensen
zagezegd lui maakt,
maar ze sluiten de ogen voor het feit dat ook technologie hetzelfde effect kan
hebben!
Een échte gemeenschapspartij pakt *beide* uitdagingen aan.

Een vierde ring in onze boomstam is het lokale: **de wijk, het dorp** waar we
wonen.

In de wijk waar ik woon, hangt er bij enkele burens een bordje ‘hier waak ik’
Nochtans weet ik zeker dat ze geen hond hebben
Het is letterlijk en figuurlijk een teken aan de wand dat ze met weinig
vertrouwen naar de buitenwereld kijken
Maar een jaar geleden is de dynamiek in onze wijk plots fundamenteel
veranderd
Een van de burens heeft de hele wijk uitgenodigd voor een whatsapp-groep.
Sindsdien worden problemen collectief aangepakt, gaande van het plaatsen
van vallen voor hoornaars tot een burgerpatrouille tegen inbraken.
De bordjes ‘hier waak ik’ hangen er nog,
Maar iedereen *voelt* zich in de wijk al veiliger omdat we weten dat we voor
elkaar uitkijken en zorgen.
In een instabiele wereld hebben mensen meer dan ooit nood aan een veilige
thuis,
Aan een wijk ze de burens bij de voornaam kennen
Het is dan ook een spijtige evolutie dat in heel wat gemeentes lokale
ontmoetingsplaatsen aan het verdwijnen zijn.
In mijn dorp heeft het laatste café net de deuren gesloten.
Om daar iets aan te doen, brengt een van mijn medewerkers - Kevin Defieeuw
- binnenkort een boek uit met daarin een hele reeks vernieuwende
concepten om lokale activiteiten nieuw leven in te blazen.
Een must read voor elke lokale bestuurder!

De vijfde ring gaat over **migratie en integratie**

Het is absoluut noodzakelijk om de illegale migratie naar Europa onder
controle te krijgen
Met het nieuwe Europese migratiepact wordt nu een belangrijke stap gezet,
Maar we moeten erover blijven waken de rechtstaat en de grondrechten
gerespecteerd worden

In de VS heeft Trump – met een mensonterende aanpak - de illegale migratie haast tot nul herleid,
toch is hij de meest onpopulaire president ooit.
De onvrede in de Amerikaanse samenleving gaat over veel meer.

Dichter bij huis. Hier in Brussel
Ging het gisteren lelijk mis
Laat ons eerlijk zijn, de rellen hadden niets meer te maken met onderwijs of protest tegen besparingen
Al wie geweld pleegt, moet opgepakt worden en bestraft
Maar ook de ouders van de relschoppers moeten aangesproken worden op hun verantwoordelijkheid voor het gedrag van hun kinderen.
Bij eerdere rellen hadden prominente stemmen uit de allochtone gemeenschap de moed om het geweld scherp te veroordelen
Als we dit ooit willen oplossen, dan hebben we de steun van de eigen gemeenschap zelf nodig
Om samen een verhaal te schrijven van rechten en plichten
Van respect voor elkaar, voor onze omgeving en voor de wet
Van waarden en normen die we allen delen, ongeacht onze afkomst of herkomst

Beste vrienden,

Een omslag in de samenleving kan enkel slagen als die gepaard gaat met een **omslag in het bestuur**

Er is nood aan een andere manier van aan politiek doen
Ik maak daarbij een onderscheid tussen thermometer-politiek en thermostaat-politiek
Wat bedoel ik daarmee?
Thermometer-politiek speelt zich vooral af op sociale media
Aan de hand van likes meet men de temperatuur,
op basis daarvan bepaalt men dan zijn politieke standpunten
Er zijn collega's in het parlement die helemaal niet meer in debat gaan,
maar enkel nog een tussenkomst doen om een filmpje te maken
De komende jaren gaan we echter heel wat onpopulaire beslissingen moeten nemen,
die weinig likes gaan opleveren op sociale media
In moeilijke tijden hebben mensen net nood aan standvastigheid, aan richting,
aan een kompas om door de storm te raken

Of zoals de Romeinse filosoof Seneca het ooit zei:
'voor wie niet weet naar welke haven hij vaart, is elke wind ongunstig'
Er in de Wetstraat is er meer dan ooit nood aan thermostaat-politiek
Daarbij is het doel om de temperatuur zo constant mogelijk te houden
Een haalbare koers uitstippelen, en die aanhouden
Als we meer verantwoordelijkheidszin verwachten van de mensen,
Moeten we ons ook zelf verantwoordelijk opstellen
'Normaal doen' is in deze rare tijden al gek genoeg

Beste vrienden,

In heel Europa zien we het populisme oprukken
In sommige landen maken ze zelfs al deel uit van de macht
Toch mag dit geen reden zijn tot defaitisme
Er zijn ook tekenen van hoop
Bij de laatste verkiezingen in Nederland was er sprake van een 'ruk naar het midden'
En in november bezorgt de Amerikaanse kiezer de aanhangers van Trump
hopelijk een stevige rammeling.
De rode diesel zal hem niet redden.

Het zal echter niet volstaan om te waarschuwen voor de gevaren van de
extremen
We moeten met overtuiging spreken over ons eigen verhaal
Een verhaal van hoop voor de toekomst.
Zonder naïef optimisme, maar ook zonder cynisch realisme.
Mensen willen behoren tot iets dat henzelf overstijgt.
Dat vraagt meer dan enkel goed bestuur!
We moeten mensen overtuigen dat ons samenlevingsmodel – onze manier
van leven - *de moeite waard is* om verantwoordelijkheid voor op te nemen.

Ook op Europees niveau zal het niet volstaan om de interne markt één te
maken en een Europese defensie uit te bouwen om opnieuw 80 jaar vrede en
voorspoed te garanderen.
Europa heeft ook nood aan een 'cultureel cement'.
Tot voor kort werden onze Europese waarden en vrede als vanzelfsprekend
beschouwd.
Nu ze bedreigd worden van buitenaf en van binnenuit,
Beseffen velen terug dat die waarden wel degelijk de moeite waard zijn om te
blijven verdedigen.

Tot slot, beste vrienden,
wil ik iedereen nog bedanken
de medewerkers voor de vlekkeloze organisatie,
de sprekers voor hun inspirerende woorden,
en alle aanwezigen om hier vandaag zo talrijk aanwezig te zijn
Het is een teken dat dit thema leeft
We gaan aan deze studiedag zeker nog een vervolg breien
Om de ideeën die hier naar voor werden gebracht om te zetten in concrete
actie

Ik sluit af met een citaat uit Lord of the Rings,
Het staat nog op de twitter-account van Henri Bontenbal
'There's something good in this world and it's worth fighting for'
Er is nog veel goeds in deze wereld
en het is de moeite waard om daar samen voor te strijden

Ik dank u